

Resurrecció i renovació

1. A l'origen de la renovació

Hem expressat el tema del Curs Online d'aquest any d'una manera una mica imprecisa:

“Jo faig noves totes les coses” (Ap 21,5) – Com pot Crist renovar-ho tot, i com ens obrim a aquesta renovació de la nostra vida monàstica?

I hi hem afegit una explicació d'aquest tema: «Amb aquest tema ens interroguem sobre la veritat de la nostra vocació – *ad quid venisti?* – per ser veritablement deixebles de Crist: “Si us manteniu fermes en la meva paraula, realment sou deixebles meus; coneixereu la veritat, i la veritat us farà lliures.” (Jn 8,31-32).»

Quan s'expressa un tema d'una manera imprecisa, és perquè som conscients que en nosaltres aquest tema és més una pregunta que no una resposta ja trobada; és més una recerca que la pretensió de posseir ja la solució. Voldríem que aquest curs ens ajudés sobretot a analitzar una exigència que tots sentim, en les nostres comunitats i davant de situacions i de decisions que sovint ens inquieten i ens desorienten. Davant de situacions diverses, fins i tot una mica absurdes en la vida de l'Orde, amb els membres del Consell de l'abat general ens hem adonat que és realment urgent plantejar-nos junts preguntes fonamentals sobre la nostra vocació, per afrontar amb lucidesa la fragilitat creixent, però també per sostenir tots els brots de bé i de vida que sempre hi ha, de vegades evidents i lluminosos, però sovint amagats i que no apareixen amb l'evidència i el soroll amb què es manifesten els problemes, les dificultats i el mal.

Evidentment, tot això no és un problema intern del nostre Orde o dels nostres Ordes i Congregacions, ni tampoc un problema només dins de l'Església. Es tracta d'una situació pròpia de la nostra època i de caràcter global que ens interpel·la i ens provoca a tots. Per això hem demanat una ajuda autoritzada a dos professors als quals ja agraïm la seva disponibilitat: el P. Carlo Casalone SJ, que ens ajudarà a aprofundir el repte en el pla antropològic i espiritual de les noves tecnologies, i la doctora Nina Heereman, biblista, que ens ajudarà a aprofundir les arrels bíbliques i místiques de la nostra vocació meditant sobre el Càntic dels Càntics.

La meua tasca és introduir cada dia del nostre Curs amb un breu capítol que aprofundeixi el tema sobretot a partir de la Regla de sant Benet i de la nostra experiència i tradició monàstiques. Em preocupa sobretot aprofundir amb vosaltres la pregunta “*ad quid venisti?*”, la pregunta que sant Bernat, des de la seva entrada al noviciat, es plantejava per tornar sempre de nou a l'inici, a la font de la seva vocació, com si per renovar-se calgués sempre començar de nou, com si calgués sempre un nou començament.

Certament, quan es feia aquesta pregunta, sant Bernat tenia present tant el passatge evangèlic en què Jesús la formula a Judes, com també el passatge de la Regla de sant Benet que cita aquesta frase de Jesús per recordar als sacerdots que demanen entrar al monestir que no tinguin la pretensió de defugir les exigències de la vida monàstica. Meditem, doncs, primerament, sobre aquests dos textos, el capítol 26 de l'Evangelí segons Mateu i el capítol 60 de la Regla de sant Benet.

En el passatge de Mateu ens trobem a Getsemaní. Jesús acaba de cridar tres dels seus deixebles, Pere, Jaume i Joan, a seguir-lo per estar a prop d'ell mentre viu la seva agonia espiritual, que afecta també el seu cos fins al punt de fer-li suar sang. "Sento a l'ànima una tristesa de mort. Quedeu-vos aquí i vetlleu amb mi" (Mt 26,38). És com si els cridés a seguir-lo tan de prop que estiguessin amb la seva ànima, fent-li companyia en la profunda tristesa de l'ànima, tan profunda que Jesús la defineix com "una tristesa de mort".

Quan vaig fer la professió solemne el 1989, vaig posar en l'estampa-recordatori precisament aquesta frase de Jesús: «Quedeu-vos aquí i vetlleu amb mi», perquè entenia que descriu el cor de la vocació monàstica: es tracta, en efecte, de vincular-se a un lloc, a una comunitat, amb el nostre vot d'estabilitat, per «quedar-nos», per «romandre» fins a la mort allà on el Senyor prega i s'ofereix al Pare, vetllant amb Ell en comunió d'amor.

Getsemaní ha estat sempre per a Jesús i els seus deixebles el jardí reservat a la pregària, a la intimitat amb Déu i a la seva comunió fraterna en el silenci i la meditació. Allà Jesús es retirava, lluny de les multituds, per reposar en el Pare juntament amb els deixebles. Era una mica el seu monestir cenobític. Si al començament del seu ministeri Jesús també s'allunyava dels deixebles per pregar el Pare durant la nit i en llocs deserts, amb el temps —potser després que un deixeble li demanés, al capdavant, que els ensenyés a pregar (cf. Lc 11,1)— Jesús va escollir, si més no quan sojornava a Jerusalem, compartir aquests retirs amb els deixebles i també el lloc on li agradava retirar-se. Es podria dir, potser, que a l'Hort de les Oliveres va començar la vida monàstica cristiana, el fet d'estar junts per unir-nos a la pregària de Jesucrist.

Però és també per això que Judes coneixia aquell lloc i sabia que Jesús s'hi trobaria a la nit, indefens i envoltat només pels seus deixebles. Era, doncs, el lloc més adient per capturar-lo. Sant Joan comença el seu relat de la Passió justament dient això: "Judes, el qui el traïa, coneixia també aquell indret, perquè Jesús s'hi havia reunit sovint amb els seus deixebles." (Jn 18,2)

És en aquest context que podem comprendre el sentit de la paraula de Jesús quan rep el petó de Judes que el traeix: "*Amice, ad quid venisti?* – Amic, per què has vingut?" (Mt 26,50). En les versions actuals hi ha diverses traduccions d'aquesta paraula de Jesús. Nosaltres reprenem la traducció que sant Benet va manllevar de la Vulgata: "Amic, per què has vingut?".

En aquesta paraula de Jesús a Judes hi ha alguns elements sobre els quals és important reflexionar.

En primer lloc, l'epítet "amic". El terme grec *hetairos* és utilitzat en el Nou Testament només per Mateu en quatre passatges del seu Evangeli que val la pena veure breument.

A la paràbola dels vinyaters que un amo crida a diferents hores del dia per enviar-los a treballar a la seva vinya, quan al vespre els ha de pagar dona a tots el mateix jornal, també als qui han treballat només una hora. Els qui han treballat tot el dia murmuren descontents. L'amo respon a un d'ells: "Amic, jo no et faig cap injustícia. ¿No havíem fet tractes per un denari? Doncs pren el que és teu i vés-te'n. A aquest darrer li vull donar igual que a tu. ¿Que no puc fer el que vull amb el que és meu? ¿O és que veus amb mals ulls que jo sigui generós?" (Mt 20,13-15)

A la paràbola del rei que convida a les noces del seu fill, a Mateu 22, els primers convidats no volen venir, i fins i tot maltracten i maten els servents que els conviden en nom del rei. Al capdavall, el rei fa convidar tots els qui els servents trobin pel camí, sense importar si són bons o dolents, fins a omplir la sala. Quan el rei va a veure els comensals, en troba un que no porta el vestit de noces. El rei «li digué: "Amic, com és que has entrat aquí sense vestit de noces?" Però ell va callar. Llavors el rei digué als qui servien: "Lligueu-lo de mans i peus i llanceu-lo fora, a la tenebra; allà hi haurà els plors i el cruixit de dents". Perquè molts són cridats, però pocs són escollits.» (Mt 22,12-14)

Observem que en tots dos casos el títol d'«amic» no correspon a un vincle d'amistat o d'afecte personal. És més aviat un terme amb què un superior recorda a un subordinat que la relació amb ell, nascuda per iniciativa seva – com donar-te feina quan estàs a l'atur o convidar-te a les noces del fill sense que hi tinguis dret –, té unes regles establertes que cal respectar. En tots dos casos, com quan Jesús dirà a Judes "Amic, per què has vingut?", entre les dues persones hi ha una crisi de relació, alguna cosa que no funciona, un motiu de descontentament respecte de quan va començar la seva relació.

Però, com va començar la relació? Aquest és un punt important per entendre la frase de Jesús a Judes. La relació va néixer per iniciativa del qui ara anomena l'altre "amic", una iniciativa que expressava una elecció, una mena de predilecció, una crida gratuïta que ara aquell qui és anomenat "amic" sembla haver-la oblidat o estar-la traint.

L'home cridat a treballar a la vinya a la primera hora del dia oblida que estava a l'atur, que aquell dia no hauria trobat feina i s'hauria quedat sense un jornal just, si l'amo no l'hagués cridat. Oblida que ha tingut el privilegi de poder treballar gràcies a l'amo que l'ha cercat, l'ha vist sense feina i l'ha cridat a treballar a la seva vinya.

L'home convidat a les noces del fill del rei ha oblidat que no mereixia aquella invitació. Però sobretot no li ha donat la importància que mereixia. Ha acceptat perquè volia menjar i beure, però no li importaven gens les noces del fill del rei. Per això hi ha anat sense portar un vestit adequat. Ha traït el privilegi que el rei li concedia gratuïtament, sense cap mèrit per part seva.

En definitiva, aquests dos homes no han respost de manera adequada i amb gratitud a la crida que han rebut. Havien estat convidats per benevolència d'un amo i d'un rei, i en la seva manera de respondre han oblidat qui els cridava i a què els cridava.

Aquesta manca de correspondència entre la crida i la resposta també s'expressa en el quart passatge de l'Evangeli segons Mateu que utilitza el terme *hetairos*. És quan Jesús diu: «A qui compararé la gent d'aquesta generació? S'assemblen als nois que seuen a les places i criden als seus companys dient-los: "Toquem la flauta, i no balleu; cantem complantes, i no us planyeu!".» (Mt 11,16-17)

També aquí: els nois criden uns «companys» convidant-los a respondre al que proposen, però els altres reaccionen de manera incoherent o ni tan sols no reaccionen: toquen una música festiva i no ballen; canten una cançó trista i no es planyen per expressar penediment.

Hi ha com una decepció per la manca de correspondència amb allò que s'ofereix. És com fer un regal a algú i rebre una reacció indiferent o fins i tot hostil. Entenem, doncs, que allò que realment està en joc, rere les paràboles, és Crist que ens ha cridat a seguir-lo oferint-nos la seva amistat.